

ПЕТАР СТОЈАНОВИЋ, ПОРЕКЛОМ ИЗ ПАРАЋИНА, ОТКРИО ГРОБ СЛАВНЕ НАУЧНИЦЕ МИЛЕВЕ МАРИЋ-АЈНШТАЈН НА ГРОБЉУ НОРДХАЈМ У ЦИРИХУ

НОВО ОБЕЛЕЖЈЕ НАЈСЛАВНИЈОЈ СРПСКИЊИ

Милева Марић, једна од највећих математичарки света, и прва супруга нобеловца Алберта Ајнштајна, умрла је 4. августа 1948. године у 73. години и сахрањена на гробљу Нордхајм у Цириху у алеји заслужних личности. Двадесет и пет година касније управа гробља Нордхајма је споменик склонила јер нису плаћене дажбине. Вечно почивалиште Српкиње Милеве Марић-Ајнштајн отада је зарасло у траву и пало у заборав

Вишегодишњим напорима младог уметника Петра Стојановића из Сент Галена, пореклом из Параћина, недавно је откривен гроб славне српске научнице на циришком гробљу Нордхајм.

— Већ у младости сам изучавао дела Милеве Марић-Ајнштајн. То је био и мотив да се преселим из Аустрије у Швајцарску и пронађем место где почива Српкиња Милева која је задужила свет науком а, на неки начин, остала у сенци свог су-

пруга Алберта Ајнштајна, прича Петар Стојановић.

На циришком гробљу у вечном миру почивају многа имена која су у мишлом веку задужила цивилизацију својим делима. Међу њима је и Милева Марић,

Спомен плоча

Момирка Маринковић, генерални конзул у Цириху, послала је захтев швајцарским властима да се одобри постављање обележја на најближем месту до гробља, с обзиром да није дозвољено постављање спомен плоче на гробу. Госпођа Маринковић се, том приликом, захвалила швајцарским институцијама у Цириху, које су омогућиле Петру Стојановићу да утврди тачно место где почивају мошти Милеве Марић-Ајнштајн, жене чије је име записано у свим енциклопедијама међу 100 најпознатијих жена света.

светска математичарка и прва жена нобеловца Алберта Ајнштајна.

За вечно почивалиште Милеве Марић-Ајнштајн на гробљу Нордхајм у Цириху светска јавност је сазнала крајем јуна ове године, захваљујући Петру Стојановићу, оснивачу Меморијалног центра „Никола Тесла“ у Сент Галену. Букет цвећа на гроб светске научнице положили су, поред Петра, Момирка Маринковић, генерални конзул у Цириху, др Ана Пија Мансен, представник Архива града Цириха, Бригита Кнепфел-Портман, аутор књиге о Милеви Марић-Ајнштајн из Сент Галена, Маријана Херолд, шеф канцеларије за умрле града Цириха и други.

Бурна биографија

Милева Марић је рођена 19. децембра 1875. године у Тителу крај Новог Сада. Као дете богатих родитеља похађала је Краљевску гимназију у Шапцу, а матурирала у Загребу. У то време у Србији жене нису студирале па је 1896. године ушласла медицину на универзитету у Цириху, не задуго, прелази на техничке науке, смер математика и физика, као једини женски студент. Исте године студирање је започео и Алберт Ајнштајн, а из њихове страстне студенске љубави раба се кћи Лизерт, венчала су се 6. јануара 1903. године. Поред ћерке, која је рано умрла, у браку су стекли и два сина: Ханса Алберта, касније професора калифорнијског универзитета у Берклију у Америци и млађе, Едуарда, који је боловао од шизофреније и о коме се Милева брижљиво старала све до своје смрти 1948. године. Едуард је умро десет година касније, 1921. године, Алберт Ајнштајн примио је Нобелову награду за физику. Милева је умрла 4. августа 1948. године на клиници Еос у

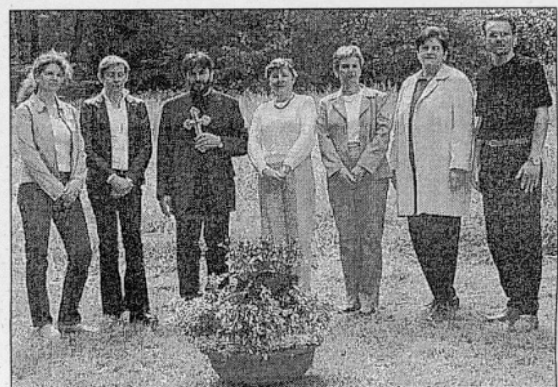
Цириху. Последња жеља Милеве Марић била је да њена сахрањена обави Руска православна црква у Цириху, која је тај чин и испоштовала 6. августа у 16,30 часова уз звуке мошартовог „Реквијема“.

По физичару Евџену Харису Волкеру, а и другима, основна идеја теорије о релативитету је потекла од саме Милеве Марић. Биограф Аброн Дофе тврди да је и лично видео документа са теоријом, која је својом руком Милева потписала са „Ајнштајн-Марић“. Да ли је Српкиња Милева Марић открила, а потом и устукнула, теорију релативитета свом сурругу Алберту Ајнштајну, коме је 1921. године уручена и Нобелова награда, бави се и недавно снимљени документарни филм „Ајнштајнова супруга“.

Милева Марић на почетку студија у Цириху 1896. године

— Доласком у Швајцарску пре пет година, свакодневно сам проучавао литературу о Милеви Марић-Ајнштајн. После једне моје изложбе слика у Цириху, упознао сам представника католичке цркве (која је желео да остане анониман), и замолио да ми помогне у проналажењу места где је сахрањена најпознатија и најславнија Српкиња, прича Петар Стојановић. Одмах сам ступио у контакт и са др Аном Пијом Мансен, која је задужена за архив града Цириха. Први контакти су били у знаку и њене жеље да ми помогне.

Сведоци историјског чина: Бригита Кнепфел-Портман, аутор књиге о Милеви, др Ана Пија Мансен, представник Архива Цириха, Симеун Продановић, свештеник, Момирка Маринковић, генерални конзул СЦГ у Цириху, Мариан Херолд, представник града Цириха, Труди Волф, шеф гробља и Петар Стојановић, оснивач Теслиног центра у Швајцарској и организатор историјске акције

Петар Стојановић се посебно захваљује на помоћи др Љуби Вујовићу, генералном секретару Меморијалног центра „Никола Тесла“ из Њујорка, Мирјани Самарџији, Уједињеном конгресу Срба из Америке, Католичкој цркви у Цириху, Симеону Продановићу, свештенику из Цириха, Момирки Маринковић, генералном конзулу СЦГ у Цириху и Иринеју Добрије-

вићу, референту Синода Српске православне цркве и главном уреднику информативне службе у београдској Патријаршији.

— Жртвовао сам и одмор у жељи да вишегодишњу потрагу окоман баш у овој години и пронађем гроб научнице која је задужила свет, каже Стојановић и подсећа: — Наредне године ће се обележити

„Ајнштајнова супруга“

Државни телевизијски канал АБЦ премијерно је недавно приказао документарни филм „Ајнштајнова супруга“ у Аустралији, а нешто пре тога и у Америци. Филм је узбуркао јавност, ради-

Филм „Ајнштајнова супруга“ приказује да је Милева била најзначајнији партнер Ајнштајновог раног стваралачког периода и равноправан учесник најплоднијег и најзначајнијег пе-

Милева и Алберт Ајнштајн

кално мењајући поглед на научни рад познатог научника. Продуцент и аутор сценарија, Аустралијанка Цералдина Хилтон, историчар и политиколог, обавила је велики део мукозног посла око главног лика Ајнштајнове супруге Милеве Марић, која је незаслужено била потиснута у заборав

„Ајнштајнову супругу“ Хилтон је писала више од осам година у намери да докаже да Ајнштајн није био самосталан како се, иначе, и приказује у научном свету, и да је зависио од сарадње и знања других. На универзитету је имао срећу да ожени колегињу са студија, бриљантног научника и по све одаога партнера. На жалост, Милева је била избрисана са страница научне историје снагом Ајнштајнове репутације. На њу је први скренуо пажњу физичар Евен Харис Волкер, анализирајући најважнији период Ајнштајновог стварања у 1905. години, када су заједно радили Милева и Алберт Ајнштајн.

За филм коришћени су бројни извори и документи, а најзначајнији детаљи нађени су у љубавним писмима Алберта Ајнштајна. Тако се и дошло до истините слике једног бриљантног ума и посебности у личности Милеве Марић.

риода познатог научника.

„Да би смо дошли до истине није циљ да се умањи Ајнштајнов допринос науци, него да све сведемо у оквир реалности. Ајнштајн је у филму приказан са свим људским особинама без глорификације и његов гениј је приступачан је за разумевање људи у науци и у свету“, каже Цералдина Хилтон, продуцент куће Mels Films Ptx ltd из Аустралије. Филм је акредитован за престижну филмску награду „ЕМ-МУ“ у категорији документарних филмова.

Новинар Љубица Пређић-Јоксић, пратећи промоцију филма, каже: „Милева је била неприхваћена. Одбачена прво од јеврејске породице Ајнштајн, која није прихатала странце. Одбачена хировитошћу свог супруга за кога се може закључити да је био егзотичан и без осећаја за породичну чистоту. Био је веома непоштен и без савести; убрзао је плодове славе и признања са бруталном безобзирношћу, свестан да су то плодови и Милеве Марић. Патни је од дечачког егоцентризма. Као „невало дете“, слично је своју скупоцену играчку, јединствену жену и нејаку децу...“

Истраживач српских заоставштина

Петар Стојановић (1973) рођен је у Лаутераху у Аустрији, где је провео двадесетак година. Његови родитељи, Драган (1948) и Зорица (1955), рођни Параћина су напустили пре 32 године и, са другим сином Ненадом (1976), живе у Аустрији. У Параћину има станица, а ближу родбину у Тексини и Стрижи код Параћина. Као децка чува да је бака и те тренутке памти као најлепше у животу. Већ пет година живи у Швајцарској, а пребивалиште има у Београду. Често наврати до Јагодине, Бушприје и Параћина и обиће наше манастире у околини. Крајем ове године, у сарадњи са Патријаршијом Српске православне Цркве, изложиће комплетан архив Милеве Марић-Ајнштајн из

Истраживач српске заоставштине: Петар Стојановић

градског архива Цириха.

Петар Стојановић је познат као вредан и неуморан истраживач заоставштине светски признатих научника. За гробом Милеве Марић-Ајнштајн трагао је неколико година и недавно, у присуству званичника Цириха, обележио његову локацију. Оснивач је Меморијалног центра „Никола Тесла“ у Сент Галену, члан је Теслиног меморијалног светског удружења са седиштем у Њујорку и задужен за швајцарску и Источну Европу; испред ове организације, сарађује и са Музејом „Никола Тесла“ у Београду. Бави се израдом уметничких православних икона које излаже у католичким црквама широм Швајцарске.

„Никола Тесла“ у Швајцарској

Меморијално удружење „Никола Тесла“ у Швајцарској основано је на Божић, 7. јануара ове године у Сент Галену, а оснивач је био млади уметник Петар Стојановић, родом из Параћина, сада настањен у Швајцарској. Централна свих меморијалних удружења је већ 25 година у Њујорку и најстарија је институција ове врсте. Никола Тесла је у Њујорку живео и радио, тамо је и умро 7. јануара 1943. године. Циљ интернет стране Меморијалног удружења „Никола Тесла“ у Швајцарској је приближавање радова овог генијалних научника из области наизменичне струје и њихова презентација на немачко говорно подручје у швајцарској и свету. Крајем прошле године архив Музеја „Никола Тесла“ у Београду је стављен на листу културних добара УНЕСКО-а.

стогодишњица открића теорије релативитета па је то, на неки начин, и захвалност Српкињи Милеви Марић-Ајнштајн.
Мирослав Ковачевић